

Vabariigi Valitsuse määruse
"Mäetaguse maastikukaitseala kaitse-eeskiri" eelnõu
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

"Looduskaitseseaduse" § 10 lõike 1 kohaselt on Vabariigi Valitsusel õigus võtta määrusega ala kaitse alla ning kehtestada seal kaitsekord.

Mäetaguse maastikukaitseala territoorium on olnud osaliselt kaitse all alates 24. novembrist 1965, mil Kohtla-Järve Rajooni RSN Täitevkomitee võttis oma otsusega nr 192 kaitse alla kohaliku tähtsusega looduse üksikobjekti Mäetaguse tammed ja tammiku.

Seega ei võeta määrusega kaitse alla uut ala, vaid laiendatakse olemasolevat kaitstavat loodusobjekti ja kehtestatakse uus kaitse-eeskiri. Vastavalt "Looduskaitseseaduse" § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni "Looduskaitseseaduse" alusel kehtestatakse uus kaitse-eeskiri.

Esitatava Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaministeeriumi Ida-Virumaa keskkonnateenistuse spetsialistid Kristi Prosin ja Eimar Aidma, seletuskirja nõuetekohast vormistust kontrollis looduskaitseosakonna spetsialist Liina Vaher (tel 626 2887). Eelnõu keeleteimetaja oli Enel Ormus (tel 626 2906) ja eelnõu õigusekspertiisi on teinud õigusosakonna lepinguline jurist Airi Andresson (airike@gmail.com).

2. Eelnõu sisu

Kaitseala eesmärk on Eesti kirdepoolseima vana tammepopulatsiooni, tüüpilise pärandkoosluse (väga pikka aega kasutusel olnud puisniidu), oosi, haruldaste kaitset vajavate koosluste, nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7-50) I lisas nimetatud elupaigatüüpide – liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270* – sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ lisale I, tärniga on tähistatud esmatahtsad elupaigatüübid), puisniidud (6530*), vanad laialehised metsad (9020*), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (9060) ja II lisas nimetatud liigi – karvase maarjalepa (*Agrimonia pilosa*), mis on ühtlasi III kategooria kaitsealune liik, kaitse.

Mäetaguse tammik on kunagine puisniit, kus toimus tavapärane loomade karjatamine ja heina niitmine. Puurinde põhiosa moodustavad vanad, umbes 200-aastased kõrgekasvulised, enamasti laiuva võraga tammed. Traditsioonilise kasutusviisi täieliku või osalise lõppemisega on ala kujunenud kohati mitmerindeliseks tammede ülekaaluga segametsaks. Puisniitu kirde-edela suunas piiraval oosil kasvab liigirikka alustaimestikuga salumets, mis sarnaneb Pandivere ooside salukuusikutele.

Kaitseala on tsoneeritud sihtkaitsevööndiks ja piiranguvööndiks. Sihtkaitsevöönd on vajalik taimharulduste elupaiga kaitsenõuete ja metsakoosluste loodusliku arengu paremaks tagamiseks. Kaitseala väiksuse tõttu ei pea ekspert Ülle Kukk sihtkaitsevööndi majandamisviiside järgi liigendamist otstarbekaks, vaid soovib määrata majandamisviisid koostatavas kaitsekorralduskavas.

Kaitse-eeskirja kohaselt on inimestel lubatud kaitsealal viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi. Telkimine ja lõkketegemine on kaitsealal lubatud ainult kohtades, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Õuemaal on lubatud telkida ja lõket teha omaniku loal. Kuni 50 osalejaga rahvaüritusi selleks ettevalmistamata kohtades võib korraldada kaitseala valitseja nõusolekul. Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine teedel ja maastikusõidukiga

sõitmine kaitseala valitseja nõusolekul. Väljaspool teid on lubatud sõita järelevalve- ja päästetöödel, valitsemisega seotud tegevusel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, liirajatiste hooldamisel, metsa- ja põllumajandustöödel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustööl. Kaitsealal on lubatud jahipidamine, välja arvatud suurulukite küttimine. Kuna kaitsealal veekogu ei ole, ei ole vajalik kalapüügi, adru ja pilliroo varumise, veekogude veetaseme, kaldajoone muutmise, veerežiimi taastamise ning maaparandussüsteemi hoiutööde reguleerimine. Kaitsealal ei ole lubatud ilma kaitseala valitseja nõusolekuta muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlvikute sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoimingud, väljastada metsamajandamiskava, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut, anda nõusolekut väikeehitise ehitamiseks, anda projekteerimistingimusi ning ehitusluba. Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus, loodusvarade kasutamine ja uute ehitiste püstitamine, välja arvatud tee rajamine, tehnovõrgu rajatise või tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks. Tammiku sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal kasvavate tamme ning väljakujunenud looduslike ja kujundatavate poollooduslike koosluste säilitamiseks. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik tegevus ning koosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures metsakoosluse kujundamisel on kaitseala valitsejal õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas. Poollooduslike koosluste esinemisaladel on nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik puu- ja põõsarinde harvendamine ning pärandkoosluste kinnikasvamise vältimiseks heina niitmine ja loomade karjatamine.

Kaitseala piiranguvööndis on lubatud majandustegevus ja uute ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste püstitamine. Piiranguvööndis on keelatud uuendusraie, välja arvatud turberaie, kusjuures tuleb säilitada koosluse liikide ja vanuse mitmekesisust. Samuti on keelatud uue veekogu ja maaparandussüsteemi rajamine, puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, maavara kaevandamine (peamise maavara – põlevkivi – varu on kaitsealal juba ammendatud), biotsiidi ning taimekaitsevahendi kasutamine ning puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnasel.

Kaitseala kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal esinevaid väärtusi ja kaitse-eeskirja tsoneeringu ja kaitsekorra kohta koostatud eksperdiarvamust. Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal esinevate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi. Leebem kaitse-eesmärk seaks ohtu kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamise ja kaitseväärtuste säilimise.

Kaitseala tüüp on maastikukaitseala, kuna kaitseala jääb Mäetaguse aleviku ja Jõhvi–Tartu–Valga maantee vahelisele alale ning piirneb inimasustusega, olles sellest pidevalt mõjutatud. Samuti sobivad kaitseala asukoht ja looduslikud tingimused hästi loodusõppe-, matka- ja virgestusradade rajamiseks, alahinnata ei saa tammikut teadusliku uurimise objektina. Kaitseala avatud maastikuosadel on sobivad kohad parkimise ja telkimise korraldamiseks.

Mäetaguse maastikukaitseala pindala on 53 hektarit, sellest eramaad on 10 hektarit ja tagastamisavalduseta jätkuvalt riigi omandis olevat maad 43 hektarit.

3. Maaomanike seisukohad

Teade Mäetaguse kaitseala kaitse-eeskirja menetlemise algatamise kohta ilmus Ametlikes Teadaannetes 23. septembril 2004, maakonnalehes Põhjarannik 29. septembril 2004 ja ajalehes Maaleht 30. septembril 2004. Menetluse käigus saadeti kolmele kaitsealal paikneva kinnisasja omanikule teated tähtkirjaga, mis sisaldas teadet, et kui pretensioone ning ettepanekuid ei esitata, loetakse, et maaomanik on kaitse-eeskirjaganõus. Mäetaguse kaitseala kaitse-eeskirja eelnõu avalik väljapanek toimus 4.oktoobrist 18. oktoobrini 2004 Ida-Virumaa keskkonnateenistuses ja Mäetaguse Vallavalitsuses. 15.oktoobril toimus kaitse-eeskirja eelnõu avalik arutelu Mäetaguse vallamajas, kus osales piiranguvööndisse jääva Roosi maaüksuse (49802:002:0264) omanik, kes oli päri talle kuuluval kinnistul kehtestatava kaitsekorraga. Kaitse-eeskirja võib lugeda kooskõlastatuks

ka Väljaotsa maaüksuse (49802:002:0234) omaniku ja Mädapõllu maaüksuse (49802:002:0236) omaniku poolt, kuna nad ei esitanud kaitseala moodustamise ja kaitsekorra kohta keskkonnateenistusele suulisi ega kirjalikke vastuväiteid. Mädapõllu maaüksuse omanik on osa võtnud puisniidu hooldamise õppepäevast Mäetaguse tammikus ning teinud seal ise aastaid taastamis- ja hooldustöid.

	Maaüksus	Pindala kokku, ha	Kaitsealale jääv pindala, ha	Märkuse sisu
1	Roosi 49802:002:0264	6,4	6,4	On nõus kaitse-eeskirjaga.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Mäetaguse maastikukaitseala kaitsekorra kavandamisel on lähtutud “Looduskaitseseaduses” esitatud nõuetest ning arvestatud vastavust Euroopa Ühenduse õigusele, eelkõige nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992). Mäetaguse maastikukaitseala on Vabariigi Valitsuse 05. augusti 2004. a korralduse nr 615-k „Euroopa Komisjonile esitav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“ lisa 1 punkti 2 alapunkti 229 kohaselt määratud Natura 2000 võrgustiku alaks.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse jõustumisele peab järgnema erinevate maamaksumäärade kinnitamine, mis tuleneb määrusega kehtestatavatest majanduspiirangutest. Sellega korrigeeritakse ühtlasi valdade eelarvesse laekuva ja riigi eelarvest kompenseerimist vajava maamaksu suurust. Määruse jõustumine ei too kaasa organisatsioonilisi muudatusi.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub “Riigi Teataja seaduse” § 5 lõikes 5 sätestatud ajal.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Mäetaguse maastikukaitseala kaitse-eeskirja eelnõu on esitatud kooskõlastamiseks Ida-Viru Maavalitsusele ja Mäetaguse Vallavalitsusele. Mäetaguse Vallavalitsus tegi ettepaneku kaitseala lõunapoolse piiri muutmiseks nii, et kaitseala välispiiriks jääks tee nr 145 teemaa. Ettepanek võeti arvesse, kuna nii muutus kaitseala välispiir looduses paremini jälgitavaks ning loogilisemaks. Ida-Viru Maavalitsus sisulisi ettepanekuid ei teinud. Eelnõu on olnud e-õiguses ministeeriumidele kooskõlastamiseks. Kõik ministeeriumid on kooskõlastanud vaikimisi.

Villu Reiljan
Minister